

Vraag 1: hoe staat u tegenover de mogelijkheid om iemand meer dan één keer te waarschuwen bij overtredingen? Vindt u dat iemand maar één waarschuwing moet kunnen krijgen of denkt u dat de medewerker bevoegd moet zijn om vaker te waarschuwen?

Iedere interventie moet gericht zijn op het herstel van de nalevingsbereidheid en het vertrouwen tussen burger en overheid onderling. Ook de bestaanszekerheid van inwoners met een kwetsbare bestaanszekerheid moet een belangrijk aspect zijn bij de keuze van de wijze waarop een geconstateerde schending van de inlichtingenplicht moet worden afgedaan. Dat vraagt in iedere casus opnieuw om een persoonsgerichte aanpak waarbij de mate van verwijtbaarheid één aspect is. Dat neemt met zich mee dat ook in het geval van recidive er altijd de mogelijkheid moet zijn om een waarschuwing te geven. Te meer omdat het tekortschieten van de klant na een eerdere waarschuwing op een ander aspect van de wet, andere verplichtingen en/of een andere achtergrond/oorzaak kan hebben.

Een belangrijk aandachtspunt bij de voorstellen: er zou in de wet ruimte moeten zijn voor een afweging op doelmatigheid / opportuniteit bij het verder onderzoeken en evt. sanctioneren van mogelijk sanctionabel gedrag. Mede door de brede beschikbaarheid van digitale gegevens, is de kans dat nalatigheid of een andere normschending door de klant aam het licht komt zeer groot. In de voorstellen lijkt het er nu op dat het college, UWV of SVB elke zaak moeten onderzoeken en tot een passend besluit over een maatregel moeten komen (of tot een kennisgeving dat er door omstandigheden geen aanleiding wordt gezien voor een waarschuwing of maatregel). Zo niet, dan dreigt voor de uitvoeringsorganisatie in geval van een rechtmatigheidscontrole, een beoordeling als onrechtmatig / financiële fout.

Vraag 2: voorgesteld wordt om een boete van maximaal €4.500,- op te leggen. Dat is dus lager dan nu het geval is. Wat vindt u hiervan? Vindt u dit te hoog, gelet op de doelgroep in de sociale zekerheid, of juist te laag omdat de maatschappij ernstig benadeeld wordt?

Dit is veel te hoog. Bij toepassing van de beslagvrije voet betekent het dat in dit geval de beboete persoon om en nabij 90 maanden (7,5 jaar) moet aflossen op diens boetevordering terwijl ook het benadelingsbedrag zelf nog moet worden terugbetaald. Met de wetenschap die er nu is over het effect van een voortdurend laag inkomen en schulden op de gezondheid en het beoordelingsvermogen van mensen (en hun gezin) om de juiste keuzes te maken, is dit veel te lang en wordt hier met de boete het paard achter de wagen gespannen. De kosten van een bijstandsuitkering wegen immers niet op tegen de maatschappelijke kosten van bijvoorbeeld schuldhelpverlening en zorg.

Een boete wordt daarnaast in de regel gecombineerd met terugvordering van te veel verstrekte uitkering. Daarmee wordt de financiële benadeling van de maatschappij al voor een (zeer groot) deel gecompenseerd, in elk geval voor een bedrag dat binnen het financiële vermogen van de klant is. Terugvordering wordt door de burger meestal als financieel bezwarend. Ook in dat licht is er minder aanleiding voor het opleggen van een hoge boete.

Vraag 3: wat vindt u van dit voorstel? Doet dit voldoende recht aan de ernst van de overtreding? In het voorstel staat dat in de meeste gevallen wordt gestart met een boete van €450,- en voor gevallen waar sprake is van misbruik (bijvoorbeeld een aanvraag met vervalste documenten of structureel zwart werken naast de uitkering) van €1.000,-. Wat vindt u van deze boetebedragen?

Hoewel het voorstel billijk lijkt, is Amsterdam van mening dat voor mensen met een kwetsbare bestaanszekerheid doorgaans het terugbetalen van het benadelingsbedrag al ervaren wordt als sanctie (hoewel een terugvordering feitelijk natuurlijk geen sanctie is).

Amsterdam is van mening dat de opdracht aan de gemeenteraad die is neergelegd in artikel 8b van de Participatiewet en de daaropvolgende verordening voldoende grondslag zou moeten bieden om in die gevallen waarin het college het zinnig acht, een financiële sanctie op te leggen voor het schenden van de inlichtingenplicht.

Hoewel Amsterdam de argumenten voor landelijke uniformiteit en sturing op zich snapt, zijn wij van mening dat de Bijstand een ander karakter heeft dan andere voorzieningen en zeker verzekeringen in de sociale zekerheid. Het gebrek aan dit onderscheid doet onvoldoende recht aan het feit dat de bijstand altijd een inkomen op het minimumniveau betekent, voor iemand die altijd al in armoede heeft geleefd of te maken heeft met een langere periode van inkomensachteruitgang. Het sanctioneren van schendingen van de inlichtingenplicht op basis van 8b Participatiewet en de gemeentelijke verordening doet meer recht aan de decentralisatie die met de Participatiewet beoogd is.

Daarbij kent de Participatiewet aanzienlijk meer factoren die relevant zijn voor het recht op uitkering en een veel redere informatieverplichting dan de andere socialezekerheidsuitkeringen, op financieel gebied (een breder inkomensbegrip en vermogensbegrip) maar met name ook in de persoonlijke levenssfeer (gezins- en woonsituatie, verblijfplaats e.d.). In verband hiermee is er een veel grotere kans dat een bijstandsgerechtigde in termen van de Participatiewet over de schreef gaat. Wij pleiten ervoor om in plaats van het landelijke boete-regime in de sociale zekerheid aan te passen zoals nu is voorgesteld, de opdracht aan de raad aan te scherpen. Maar het uitgangspunt is: stop met het verplichten van gemeenten om bestuurlijke boetes op te leggen.

Vraag 4: vindt u dat er voldoende alternatieven voor het opleggen van een boete zijn? Of vindt u dat er te veel alternatieven zijn? Zijn er nog sancties waar u aan denkt die nu niet zijn opgenomen? Indien ja: kunt u de sanctie waar u aan denkt uitleggen en aangeven waarom u vindt dat het een goed alternatief in de sociale zekerheid is?

Amsterdam is van mening dat het voeren van een gesprek, het geven van een waarschuwing en het opleggen van een financiële sanctie in het geval van ernstige fraude, voldoende mogelijkheden biedt voor de dienstverlening aan Amsterdammers. Wel zou er daarnaast ruimte moeten zijn om te 'seponeren' / af te zien van een boete-/maatregel-/ waarschuwingstraject. Mede gezien het belastende karakter hiervan voor burgers en uitvoerders, de zorgvuldigheid die erbij nodig is de (daardoor) hoge kosten van deze trajecten.

Vraag 5: wat vindt u van dit voorstel? Vindt u de voorgestelde inhoudingspercentages te hoog of te laag? Vindt u dat er vaste percentages en/of een vaste duur zou moeten zijn waar niet vanaf kan worden geweken?

Amsterdam zag en ziet geen toegevoegde waarde in landelijke geüniformeerde maatregelen voor de dienstverlening aan haar inwoners.

Vraag 6: vindt u het strafrecht een goede route voor ernstige misdragingen jegens ambtenaren, of zou een ernstige misdrijving in het bestuursrecht bestraft moeten worden?

Het strafrecht is een goede route voor ernstige misdragingen jegens ambtenaren. Een aangifte en behandeling door het OM is daarvoor voldoende, ook vanuit het oogpunt dat een overtreder voor diens overtreding maar één keer moet worden gestraft (ne bis in idem).

Vraag 7: wat vindt u van dit voorstel? Doet dit voldoende recht aan de ernst van de overtreding? Vindt u een andere sanctie meer passend dan een boete?

Het uitgangspunt dat iemand maar één keer voor diens overtreding kan worden gestraft en een ernstige misdraging jegens een ambtenaar strafrechtelijk zou moeten worden gesanctioneerd, impliceert dat een financiële sanctie wellicht dubbelop is. Daarnaast dreigt bij het (ook nog) opleggen van een bestuurlijke boete de indruk dat de slager diens eigen vlees keurt. Een boete van € 1.000 staat mogelijk ook het herstel van de relatie in de weg, wat een belangrijk uitgangspunt binnen iedere handhavingsinterventie zou moeten zijn.